

JAARVERSLAG 2018

Jaarverslag 2018

RMA

Rekenkamer Metropool Amsterdam

6 JUNI 2019

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Missie van de rekenkamer	4
1.2	Indeling en opzet.....	4
2	Beleidsvisie	5
3	Resultaten	7
3.1	Wat is er afgesproken?	7
3.2	Wat is er gedaan voor Amsterdam en Zaanstad?	9
3.3	Effecten van onderzoek	17
3.4	(Nog) niet uitgevoerde of gepubliceerde onderzoeken	20
3.5	Ontwikkelen onderzoeksprogramma's.....	21
3.6	Overige activiteiten.....	21
3.7	Wat heeft het gekost?	23
4	Paragrafen	26
4.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	26
4.2	Financiering.....	27
4.3	Overlegorgaan RMA	27
4.4	Beleids- en organisatieontwikkeling	27
4.5	Bedrijfsvoering.....	28
5	Jaarrekening	32
5.1	Programmarekening.....	32
5.2	Toelichting op het overzicht van baten en lasten	33
5.3	Overzicht van de baten en lasten naar taakvelden	37
5.4	Balans.....	39
5.5	Toelichting op de balans per 31 december 2018.....	39
5.6	Niet uit de balans blijvende verplichtingen	42
6	Overige gegevens van de jaarrekening	43

Voorwoord

Vanaf 2005 hebben de gemeenten Amsterdam en Zaanstad gezamenlijk een rekenkamervoorziening. Vanaf 1 juni 2010 vindt de samenwerking plaats op basis van een gemeenschappelijke regeling. De gemeenschappelijke regeling heeft als naam Rekenkamer Metropool Amsterdam (RMA). Op 1 juni 2016 is een nieuwe beleidsperiode van 6 jaar ingegaan. 2018 is het tweede volledige jaar van deze periode en tegelijk het eerste jaar van de huidige gemeenteraden.

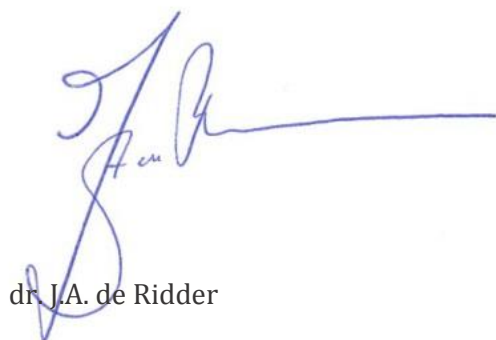
Op basis van de wet moet de bestuurder van de gemeenschappelijke regeling zelf de eigen begroting, het jaarverslag en de onderzoeksprogramma's vaststellen. Vaststelling van de begroting vindt plaats na consultatie van de gemeenteraden.

In dit jaarverslag worden kort de projecten die dit jaar door ons voor Amsterdam en Zaanstad zijn uitgevoerd, besproken. De bijbehorende rapporten en rekenkamerbrieven zijn op onze website te vinden. Ook wordt verantwoording afgelegd over de overige uitgevoerde activiteiten en de bedrijfsvoering. In het slothoofdstuk van dit verslag staat de financiële verantwoording over 2018.

Voor het goed functioneren van een rekenkamer is inbedding in de lokale politiek belangrijk. Mijn directe gesprekspartners daarbij zijn het presidium van de gemeente Amsterdam, het Overlegorgaan RMA, de Auditcommissie in Zaanstad en de rekeningencommissie van de gemeente Amsterdam. Ik dank hen voor de verkregen feedback.

Tot slot, maar niet in de laatste plaats, een woord van dank aan de griffies voor hun steun bij het goed laten landen van ons werk bij de raden.

Amsterdam, 6 juni 2019

dr. J.A. de Ridder

bestuurder/directeur Rekenkamer Metropool Amsterdam

1 Inleiding

1.1 Missie van de rekenkamer

De Rekenkamer Metropool Amsterdam verricht onderzoek om de gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad te helpen bij hun controlerende taak. Het onderzoek richt zich op doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gemeentelijk bestuur, het gevoerde beleid en de beleidsuitvoering.

De rapporten van de rekenkamer zijn bedoeld voor de gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad. De rapporten zijn openbaar. Door actief de kennis uit te dragen die via het uitgevoerde onderzoek is verkregen, wil de rekenkamer een bijdrage leveren aan goed openbaar bestuur. De publieke functie die de rekenkamer daarmee wil vervullen is in de beleidsvisie (zie hoofdstuk 2) nader uitgewerkt. De rekenkamer wil zelf ook een doelmatige en doeltreffende organisatie zijn, die open en controleerbaar haar werk verricht. Met dit jaarverslag willen wij daaraan bijdragen.

1.2 Indeling en opzet

Bij het opstellen van het jaarverslag zijn de richtlijnen van het *Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten (BBV)* in acht genomen. Het jaarverslag begint met een beleidsmatige verantwoording, waarbij ingegaan wordt op de beleidsvisie van 2016-2022 en de onderzoeken die in 2018 zijn uitgevoerd. Daarna volgen de gebruikelijke paragrafen. De financiële verantwoording over 2018 vindt plaats met behulp van de programmekening en de balans.

2 Beleidsvisie

Voor de periode 2016-2022 heeft de rekenkamer een beleidsvisie ontwikkeld. De beleidsvisie is via onze website in te zien en te downloaden.^a

De taak van de rekenkamer is verankerd in de Gemeentewet. Binnen dit kader kan de rekenkamer accenten leggen. De ideeën over haar werkzaamheden legt de rekenkamer neer in beleidsvisies. Voor de periode 2016-2022 is de beleidsvisie “*Navolgbaar rekenen op de participatiesamenleving*” vastgesteld. Hierin speelt de rekenkamer in op de veranderde context bij gemeenten als gevolg van de decentralisaties in het sociaal domein, waarin de gemeenten worden geacht de nieuwe taken uit te voeren volgens het gedachtegoed van de participatiesamenleving.

Een gemeente die haar werk vorm wil geven met partners kan niet alles zelf onder controle hebben. Toch blijft de besteding van publieke middelen vragen om het afleggen van verantwoording. Dit blijkt in de praktijk lastig. Gebrekkige en weinig transparante verantwoording ondergraaft uiteindelijk het draagvlak voor het handelen van de overheid. Voor de nieuwe beleidsperiode 2016-2022 speelt het begrip “verantwoorden” daarom een belangrijke rol in het onderzoek van de rekenkamer. Het gaat daarbij om de vraag of de effecten van de besteding van publieke middelen maatschappelijk zichtbaar zijn.

Bij de jaarlijkse selectie van onderzoeksonderwerpen weegt de rekenkamer mee of deze relevant zijn voor de vijf thema’s die zij onderscheidt met betrekking tot verantwoorden:

- *Verantwoorden bij vrijheid*: ook ruime beleidskaders vragen om een inzichtelijke verantwoording van de besteding van belastinggeld;
- *Verantwoorden bij samenwerking*: geld dat samen met andere overheden en particuliere organisaties wordt besteed, moet ook goed worden verantwoord;
- *Verantwoorden bij inzet burgers*: publieke middelen die burgers in het kader van de participatiemaatschappij besteden, moeten passend worden verantwoord;
- *Feitelijk verantwoorden*: het verhaal over wat er gebeurt bij overheidsinterventies is belangrijk; maar naast vertellen blijft ook *tellen* belangrijk: smart-indicatoren zeggen niet alles, maar bieden wel houvast bij het verhaal;
- *Voor de burger verantwoorden*: de verantwoordingen van de overheid moeten ook inzichtelijk zijn voor de geïnteresseerde burger.

Daarnaast zijn er een aantal algemene criteria voor de keuze van uit te voeren rekenkameronderzoek zoals het maatschappelijk en financieel belang van een onderwerp, de risi-

^a Ook al onze bestuurlijke en onderzoeksrapporten kunnen worden gedownload op onze website: www.rekenkamer.amsterdam.nl.

co's die op een specifiek beleidsterrein worden gelopen en een evenwichtige spreiding over de verschillende beleidsterreinen.

De rekenkamer voert verschillende soorten onderzoek uit. Naast regulier onderzoek (waarin diepgaand een bepaald onderdeel van het gevoerde beleid wordt onderzocht) onderscheidt de rekenkamer:

- opvolgingsonderzoek dat een paar jaar na publicatie van een rekenkamerrapport wordt uitgevoerd, waarbij wordt nagegaan of, en in hoeverre, invulling is gegeven aan de aanbevelingen die de rekenkamer destijds deed;
- uitbrengen van gevraagd of ongevraagd advies aan gemeenteraden, indien de rekenkamer daartoe aanleiding ziet;
- verzorgen van thematische publicaties of bijeenkomsten, waarbij aandacht wordt besteed aan de rode draad in projecten en geprobeerd wordt algemene lessen te trekken uit uitgevoerd onderzoek.

De wijze waarop de rekenkamer onderzoeken uitvoert en communiceert met de buitenwereld zijn uitgewerkt in het *Handboek RMA*.

3 Resultaten

3.1 Wat is er afgesproken?

Jaarlijks stelt de rekenkamer onderzoeksprogramma's vast voor Amsterdam en Zaanstad. Hierin staan de nieuwe onderzoeken die zijn geprogrammeerd. Ook worden de onderzoeken vermeld uit vorige onderzoeksprogramma's die nog afgerond moeten worden. Tabel 3.1 geeft een overzicht van de voorgenomen onderzoeksprojecten: de nieuwe projecten 2018 en de nog af te ronden projecten 2017 voor Amsterdam en Zaanstad.

Tabel 3.1 - Overzicht van projecten voor 2018

Onderzoeksprogramma	Projecten
Amsterdam 2018	<i>Mogelijke nieuwe onderzoeken</i> <ul style="list-style-type: none">• Subsidies maatschappelijke en bewonersinitiatieven (*)• Brandweezorg in de Amsterdamse haven (*)• Vergunningenstelsel (bedrijfsmatige) passagiersvaart Amsterdam (*)• Beheer en verantwoording overheadkosten• Effectiviteit van de gemeentelijke investeringen in onderwijs (met name de lerarenbeurs) (*)• Grip op toeristische verhuur• Wet maatschappelijke ondersteuning• Publieksonderzoek: Handhaving en overlast (*)
	<i>Opvolgingsonderzoeken</i> <ul style="list-style-type: none">• Beheer Meerjaren Vervangingsprogramma Metro/ Renovatie Oostlijn• Geheimhouding• Het regelen van dereguleren• Lastige zaken? Afhandeling van horecaklachten in Amsterdam (*)• Reacties op moties en schriftelijke vragen• Reorganiseren in Amsterdam, doelmatigheid van de gemeentelijke organisatieontwikkeling
	<i>Afronding eerder toegezegde en al gestarte onderzoeken</i> <ul style="list-style-type: none">• Duurzame warmtevoorziening met behulp van warmtenetten (*)• Project 2012 (*)• Opvolgingsonderzoek Nazorg gedetineerden (*)• Opvolgingsonderzoek Verwijderen van fietsen (*)

Onderzoeksprogramma	Projecten
Zaanstad 2018	<i>Verkenningen</i> <ul style="list-style-type: none"> • Grip op subsidies • Transformatiefonds Beheersing grote projecten (*) • Duurzaamheidsagenda/ Zaanstad klimaatneutraal
	<i>Onderzoeken</i> <ul style="list-style-type: none"> • Nader te bepalen op basis van de uitkomst van de verkenningen
	<i>Opvolgingsonderzoeken</i> <ul style="list-style-type: none"> • Transformatie zorg voor de Jeugd Zaanstad • Afwikkeling van niet-fiscale bezwaren (*)
	<i>Afronding lopende zaken</i> <ul style="list-style-type: none"> • Verkenning beheersing grote projecten (Cultuurcluster) • Verkenning Wet maatschappelijke ondersteuning.

(*) Deze onderzoeken hebben in 2018 of begin 2019 geleid tot rapportages die zijn aangeboden aan de gemeenteraad van Amsterdam of Zaanstad. In de paragraaf 3.2 hebben we korte beschrijvingen opgenomen van die onderzoeken. Paragraaf 3.3 geeft een beeld van de doorwerking van deze onderzoeken. In paragraaf 3.4 wordt een toelichting gegeven op de overige voorgenomen onderzoeken die (nog) niet hebben geleid tot een publicatie.

Naast de genoemde projecten in tabel 3.1 werd in 2018 capaciteit gereserveerd voor de volgende activiteiten:

- adviezen op basis van eerder uitgevoerd onderzoek;
- ad hoc onderzoek op verzoek van een gemeenteraad;
- ontwikkelen van onderzoeksprogramma's 2019 voor Amsterdam en Zaanstad.

3.2 Wat is er gedaan voor Amsterdam en Zaanstad?

3.2.1 Amsterdam

In deze paragraaf beschrijven we onderzoeken voor Amsterdam waaraan wij in 2018 hebben gewerkt en waarvan de publicatie in 2018 of begin 2019 heeft plaatsgevonden.

Opvolgingsonderzoek Nazorg gedetineerden

Gepubliceerd op: 17 april 2018

In 2013 voerde de rekenkamer onderzoek uit naar het gemeentelijk beleid van nazorg aan gedetineerden. We concludeerden toen dat door een onduidelijk beleid en praktische problemen bij de uitvoering het onwaarschijnlijk was dat de gemeente op een doelmatige wijze nazorg bood aan gedetineerden. Een integraal nazorgbeleid ontbrak en de informatie-uitwisseling tussen gemeente en Penitentiaire Inrichtingen was gebrekkig.

De rekenkamer deed twee aanbevelingen die gericht waren op de verbetering van de processen rondom nazorg aan gedetineerden en drie aanbevelingen die gericht waren op het inrichten van integraal beleid.

In 2018 onderzochten we hoe het college van burgemeester en wethouders uitvoering heeft gegeven aan de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport uit 2013. Het college heeft drie aanbevelingen uitgevoerd en aan twee aanbevelingen geen (volledige) opvolging gegeven. Reden hiervoor waren externe ontwikkelingen die zich na publicatie van het onderzoek hebben voorgedaan. Zo bleek dat het uitwisselen van actuele informatie tussen keten-partners niet is toegestaan vanwege de Wet Bescherming Persoonsgegevens. De gemeente heeft verschillende acties ondernomen om de negatieve gevolgen zoveel mogelijk tegen te gaan.

Een systeemfout bij de gegevensuitwisseling zorgde er echter voor dat enkele aanbevelingen niet opgevolgd konden worden. De rekenkamer vindt wel dat het college naar de geest van de aanbevelingen, zoveel mogelijk invulling heeft gegeven aan de aanbevelingen.

Opvolgingsonderzoek Verwijderen van fietsen

Gepubliceerd op: 31 mei 2018

Uit een in 2014 uitgevoerd onderzoek naar het verwijderen van fietsen in stadsdelen Centrum, Oost en West volgden zes aanbevelingen voor het college van burgemeester en wethouders. Destijds concludeerden we dat het verwijderen van fietsen bij de stadsdelen niet-consequent op een rechtmatige, transparante en efficiënte wijze werd uitgevoerd.

In 2018 hebben we een onderzoek verricht naar de opvolging van onze aanbevelingen. Uit ons opvolgingsonderzoek blijkt dat het college de aanbevelingen gedeeltelijk heeft uitgevoerd. Wij hebben gezien dat er zowel ambtelijk als bestuurlijk veranderingen in gang zijn gezet die kunnen worden aangegrepen om de gehele fietsverwijderketen te optimaliseren. Deze veranderingen hebben weer tot nieuwe – en deels dezelfde – knelpunten in de uitvoering geleid.

Zo wordt er nog steeds onvoldoende gebruikgemaakt van management- en monitoringsinformatie en is de samenwerking binnen de fietsverwijderketen nog onvoldoende. Naar aanleiding van ons opvolgingsonderzoek hebben wij drie aandachtspunten geformuleerd:

1. Zorg voor goede aansluiting tussen uitvoeringspraktijk en definities;
2. Verbeter de samenwerking in de hele fietsverwijderketen;
3. Zorg voor centrale coördinatie bij informatiegestuurd handhaven.

G4-brief maatschappelijke opvang

Gepubliceerd op: 24 mei 2018

In 2017 startten de rekenkamers van Den Haag, Rotterdam, Utrecht en Amsterdam onderzoeken naar de maatschappelijke opvang. De Rekenkamer Amsterdam rapporteerde in december 2017 als eerste de onderzoeksresultaten.

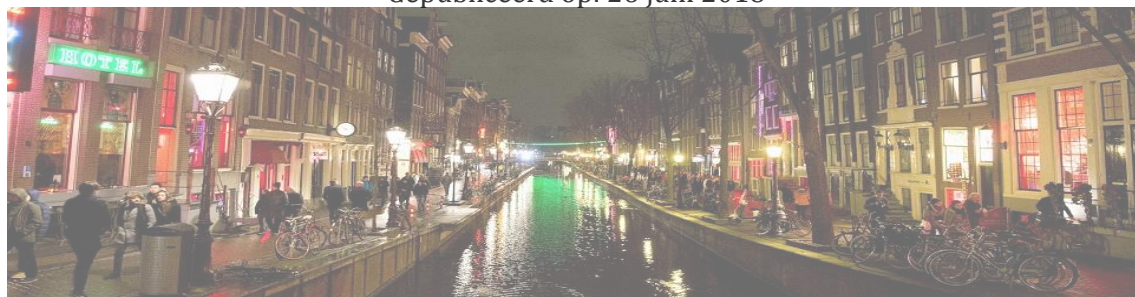
Op 24 mei 2018 hebben de vier rekenkamers gezamenlijk de staatssecretaris Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de vier gemeenteraden geïnformeerd over de overkoepelende bevindingen:

1. Gemeenten leveren onvoldoende passende ondersteuning bij de meestal zeer complexe problematiek van cliënten. Nog te vaak staat niet de cliënt, maar het systeem met allerlei regels en criteria centraal.
2. Er is een tekort aan opvangbedden en passende en betaalbare woonruimte binnen en buiten de opvangketen.
3. De sturingsinformatie van gemeenten is van wisselende kwaliteit.
4. Sommige van de G4-gemeenten hebben in de organisatie van opvang en ondersteuning onvoldoende aandacht voor leren, verbeteren en innoveren.

De brief bevat ook voorbeelden van verbeteringen die gemeenten hebben doorgevoerd. De gezamenlijke brief is behandeld op 13 juni 2018 door de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de Tweede Kamer. De raadscommissie Zorg heeft op 6 september 2018 een brief besproken over de concrete acties die het college onderneemt om de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport *Wachten op opvang* uit te voeren.

Project 1012

Gepubliceerd op: 26 juni 2018

In 2009 is de gemeente Amsterdam gestart met een ambitieuze aanpak van het postcodegebied 1012; het oude centrum van Amsterdam dat onder meer bestaat uit de Wallen. In 2011 hebben we een eerste onderzoek uitgevoerd naar Project 1012. In dat onderzoek lag de nadruk op de kaderstelling en informatievoorziening over dit coalitieproject. In 2018 is dit langlopende Project 1012 gestopt.

De rekenkamer onderzocht in hoeverre de projectdoelen zijn bereikt. Daarbij gaat het om het economisch opwaarderen van het gebied en het doorbreken van de criminele infrastructuur. We hebben gekeken of de activiteiten van Project 1012 volgens plan zijn uitgevoerd en welk effect Project 1012 heeft gehad op het oude centrum.

De conclusie over Project 1012 is dat er successen zijn behaald in het 1012-gebied, maar dat het project niet heeft geleid tot de gewenste economische opwaardering van de oude binnenstad en een doorbraak van de criminele infrastructuur. Om grip te krijgen op de buurt is een aanpak noodzakelijk waarbij ambities en inspanningen meer in evenwicht zijn

en deze lang kunnen worden volgehouden. Hiervoor hebben wij vijf aanbevelingen gedaan die unaniem door de gemeenteraad zijn onderschreven.

Grip op Westpoort Warmte B.V.

Gepubliceerd op: 21 november 2018

In *Grip op Westpoort Warmte (WPW)* hebben we onderzoek gedaan naar hoe de gemeente Amsterdam sturing geeft aan Westpoort Warmte B.V. en daarover verantwoording aflegt.

De gemeente Amsterdam en Nuon hebben WPW in 1999 opgericht met als doel onbenutte warmte van de afvalverbrandingsinstallaties van het Afvalenergiebedrijf Amsterdam (AEB) te gebruiken voor de verwarming van bedrijfsgebouwen in het Westelijk havengebied. In het onderzoek hebben we ook gekeken of de gemeente over voldoende en geschikte informatie beschikt om de vraag te kunnen beantwoorden of deze deelneming (nog steeds) de meest optimale vorm is om de gemeentelijke (publieke) belangen te behartigen.

De hoofdconclusie was dat ondanks de vele veranderingen de structuur van WPW na oprichting niet was gewijzigd. Dit resulteert in een zeer complexe werkwijze die lastig is te doorgronden en niet meer past bij de huidige situatie. Er is binnen de gemeente ook sprake van weinig coördinatie en een grote kennisachterstand. Daarnaast is geconstateerd dat de gemeente vanwege achterstallig onderhoud financiële en juridische risico's loopt die om directe actie vragen. De informatievoorziening aan de raad schiet tekort.

De rekenkamer heeft drie aanbevelingen geformuleerd die gericht zijn op reparatie en herijking van de constructie en drie aanbevelingen om de geleerde lessen voor de toekomst te borgen. Het college onderschreef de geconstateerde problemen en wil via een al geformuleerde 'bestuursopdracht warmte' opvolging geven aan de aanbevelingen. In het nawoord adviseerde de rekenkamer de gemeenteraad erop toe te zien dat bestuursopdracht snel en voortvarend wordt uitgevoerd.

Subsidies maatschappelijke en bewonersinitiatieven

Gepubliceerd op: 5 december 2018

Er is vanuit de overheid steeds meer aandacht voor initiatieven van burgers die in de buurt een bijdrage leveren aan een betere leefomgeving. Ook de gemeente Amsterdam heeft als uitgangspunt dat initiatiefnemers hierin gefaciliteerd dienen te worden. In 2016 gaf het college de opdracht aan de zeven Amsterdamse stadsdelen om hier concreet uitwerking aan te geven. Op deze manier wil het college ervoor zorgen dat Amsterdamse initiatieven, met zo nodig (financiële) ondersteuning, maatschappelijke meerwaarde kunnen creëren.

Het beleid is redelijk succesvol geweest. In 2017 hebben de stadsdelen samen bijna 1.600 initiatieven ondersteund. Het is echter wel de vraag of deze initiatieven ook hebben geleid tot het realiseren van de beoogde doelen. Er is namelijk weinig aandacht voor het in kaart brengen en evalueren van de behaalde resultaten. Daarnaast heeft de gemeente geen goed beeld van de organisatorische doelmatigheid omdat er geen enkel inzicht is in de uitvoeringskosten. Initiatiefnemers ervaren de regelgeving als ingewikkeld. Een deel van de initiatiefnemers was ontevreden over de verkregen ondersteuning.

De rekenkamer adviseerde meer te sturen op de faciliterende rol, de regelgeving te vereenvoudigen, de controle doelmatiger in te richten, na te gaan of bewoners bij de beoordeling kunnen worden ingeschakeld en de werkwijzen en resultaten regelmatig te evalueren. Het college omarmde het rapport en gaf aan een pakket van maatregelen te zullen ontwikkelen ter verbetering.

Brandweezorg in de Amsterdamse haven

Gepubliceerd op: 6 december 2018

In de haven van Amsterdam zijn veel bedrijven die werken met gevaarlijke stoffen. De kans op brand bij deze bedrijven is klein, maar de gevolgen kunnen groot zijn. In de praktijk blijkt dat de brandweer niet altijd op tijd (volgens de wettelijke norm) bij de brand aanwezig kan zijn. Dit onderzoek richtte zich op de vraag in hoeverre

de brandweezorg in de Amsterdamse haven (gezien de risico's) adequaat is en of de gemeenteraad hier voldoende bij wordt betrokken.

De rekenkamer deed vier aanbevelingen. De eerste aanbeveling benadrukt het belang van risicogericht werken. Deze werkwijze moet ervoor zorgen dat de brandweer goed zicht heeft op mogelijke risico's en maatregelen neemt om de risico's te beheersen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de afval- en recyclingbedrijven in de Amsterdamse haven. Dit sluit ook aan bij onze tweede aanbeveling om meer gebruik te maken van de kennis van andere organisaties. Bij de derde aanbeveling wijzen we op de oprichting van de gezamenlijk brandweerkazerne die in 2020 in de haven komt. Deze kazerne verbetert de brandweezorg in de haven, maar niet op alle punten. Wij adviseren daarom potentiële knelpunten in beeld te brengen en deze te voorkomen. Ten slotte zagen we dat de gemeenteraad alle informatie ontvangt die het college verplicht is aan te leveren. Het kan echter tijdiger, duidelijker en vollediger.

Het college onderschreef de vier aanbevelingen, maar zegt de aanbeveling niet zelf te kunnen uitvoeren. Het college stuurt de aanbevelingen daarom door naar de veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. In het nawoord wijst de rekenkamer het college en de gemeenteraad op de mogelijkheden om wel invloed uit te oefenen.

Effectiviteit investeringen onderwijs

Gepubliceerd op: 9 januari 2019

De gemeente heeft in 2015 leraren- en scholenbeurzen ingesteld. Ze wilde hiermee leraren in de gelegenheid stellen zich verder te professionaliseren en scholen ondersteunen bij een verdere kwaliteitsverbetering van het onderwijs. We onderzochten of er duidelijke signalen zijn voor de effectiviteit van de beurzen.

Vooralsnog lijkt dat niet het geval: we vonden geen duidelijke signalen voor de effectiviteit van de beurzen, in positieve noch in negatieve zin. De gemeente had vooraf ook geen effect- en prestatie-indicatoren benoemd. Met dergelijke indicatoren kan worden beoordeeld of men met het beleid op de goede weg is. De gemeente legde de verantwoordelijkheid voor de verbetering van het onderwijs nadrukkelijk bij het onderwijsveld zelf. Ze gaf niet aan wat de bijdrage van de inzet van de beurzen aan kwaliteitsverbetering van het onderwijs moet of kan zijn. We deden daarom aan de gemeenteraad de aanbeveling de eigen verwachtingen over de inzet van deze financiële middelen wel duidelijk te maken. Zowel het college als de gemeenteraad konden zich hierin vinden.

Zicht op schaarse vergunningstelsels

Gepubliceerd op: 17 januari 2019

In 2018 voerde de rekenkamer het onderzoek *Zicht op schaarse vergunningstelsels* uit. Burgers en bedrijven hebben soms een vergunning van de gemeente Amsterdam nodig. Voor sommige activiteiten is het aantal uit te geven vergunningen beperkt en schaars. Bijvoorbeeld vergunningen voor het parkeren van auto's, het varen met een rondvaartboot of voor handelen op een markt.

Het onderzoek maakt duidelijk welke mogelijkheden de gemeente heeft om schaarstevraagstukken via vergunningen te regelen, en met welke vereisten rekening moet worden gehouden bij de invoering van een nieuw vergunningstelsel of het aanpassen van een bestaand vergunningstelsel. Amsterdam heeft 19 schaarse vergunningstelsels en mogelijk neemt dit aantal in de komende jaren toe. Het onderzoek bevat aanbevelingen gericht op een adequatere inrichting en aanpassing van schaarse vergunningstelsels in de toekomst. Het college en de gemeenteraad hebben de zes aanbevelingen overgenomen.

Publieksonderzoek: Handhaving en overlast

Gepubliceerd op: 5 februari 2019

Eind 2017 koos het burgerpanel van de rekenkamer voor 'handhaving en overlast' als onderwerp voor het publieksonderzoek 2018. In dit onderzoek zijn vragen onderzocht als: hoe pakt de gemeente de overlast in verschillende gebieden aan?, welke rol heeft handhaving daarbij?, en hoe waarderen bewoners en ondernemers de inzet van de gemeente? We gingen dit na in vijf gebieden in Amsterdam: De Punt, Dapperbuurt, Amsterdamse Poort, Oude Pijp en Grachtengordel Zuid.

Uit ons onderzoek blijkt dat handhaving nog onvoldoende structureel bijdraagt aan het verminderen van sociale overlast. Daarvoor zijn verschillende oorzaken te noemen. Zo is

de kwaliteit van de beschikbare gegevens niet goed. Daarnaast richt men zich bij analyses te veel op het niveau van de stad of het gebied. Complexe overlastproblemen die zich afspelen rond specifieke pleinen of straten blijven daardoor onderbelicht. De gemeente wil veel, maar de inzet van middelen sluit niet aan bij die ambitie. Het aantal handhavers en hun toerusting zijn te beperkt om sociale overlast echt aan te kunnen pakken. In de samenwerking met ketenpartners ontbreekt structuur en een duidelijke taakverdeling. Er zijn vaak onrealistische verwachtingen over wat handhaving kan doen. Burgers zien weinig handhavers, zijn niet tevreden over wat met meldingen wordt gedaan en vinden de aanpak van sociale overlast weinig doortastend.

We deden een groot aantal aanbevelingen, die vooral gericht zijn op het creëren van meer maatwerk in de aanpak, het in lijn brengen van de inzet van mensen en middelen met de ambities, de inzet van beter toegeruste mensen en op meer zichtbaarheid van de gemeente en de handhaving in de stad. Het college van B en W onderschrijft de aanbevelingen.

3.2.2 Zaanstad

In 2018 rondde de rekenkamer de volgende projecten voor Zaanstad af.

Verkenning Beheersing grote projecten: Cultuurcluster

Gepubliceerd op: 24 april 2018

In 2013 besloot Zaanstad een cultuurcluster te realiseren op een nog open locatie tegenover het stadhuis. Het was de bedoeling dat de aanbesteding en de bouw hiervan in 2018 zouden starten. De specifieke invulling van het cultuurcluster was vanaf het begin een punt van discussie. Het was de vraag of met alle beoogde deelnemers goede afspraken waren gemaakt. In deze verkenning onderzochten we de stand van zaken inzake de participatie van instellingen en de voorziene exploitatie van het gebouw.

We concludeerden dat er geen aanleiding was om de toekomstige participatie in het cultuurcluster nader te onderzoeken. Wel overwoog de rekenkamer een nader onderzoek in te stellen naar de financiële onderbouwing van het plan. Via een rekenkamerbrief is de gemeenteraad hiervan op de hoogte gebracht.

De gemeenteraad besloot op 5 april 2018 dat er op 20 juni 2018 een referendum in Zaanstad zou worden gehouden over de vraag 'Bent u voor of tegen het raadsbesluit om het cultuurcluster te realiseren?'. In afwachting van de uitkomst van het referendum legde de re-

kenkamer het onderzoek inzake het cultuurcluster stil. Nadat de bevolking van Zaanstad in het referendum de bouw van het cultuurcluster had afgewezen, besloot de rekenkamer geen verdere activiteiten inzake dit onderwerp te ondernemen.

Opvolgingsonderzoek Afwikkeling van niet-fiscale bezwaren

Gepubliceerd op: 11 oktober 2018

In oktober 2014 publiceerde de rekenkamer een onderzoek naar de afhandeling van niet-fiscale bezwaren door de gemeente Zaanstad. We concludeerden toen dat de gemeente niet-fiscale bezwaren oplossingsgericht en met een zekere souplesse afwikkelde. De mogelijkheden om niet-fiscale bezwaren op een informele wijze af te handelen werden echter niet volledig benut en de afhandeling kon efficiënter en klantvriendelijker. We deden zes aanbevelingen. In het opvolgingsonderzoek gingen we na of het college van B en W de aanbevelingen had uitgevoerd.

Uit ons opvolgingsonderzoek blijkt dat het college de aanbevelingen heeft opgepakt en verbeteringen heeft doorgevoerd. Een aandachtspunt blijft de wijze waarop wordt omgegaan met de rechten van de bezwaarmakers. De gemeenteraad vroeg daarvoor aandacht bij de wethouder. Deze zegde toe om dit in de procesbeschrijving, die medewerkers bij de afhandeling van bezwaren moeten doorlopen, te actualiseren.

3.3 Effecten van onderzoek

Alle rekenkamerrapporten monden uit in aanbevelingen. De bedoeling is dat onderzoek bijdraagt aan een verbetering van het openbaar bestuur, direct doordat aanbevelingen worden overgenomen en geïmplementeerd en indirect doordat de rapporten bijdragen aan het publieke debat. Die beoogde effecten worden in rekenkamertermen doorwerking genoemd. Tabel 3.2 geeft een beeld van die doorwerking.

Tabel 3.2 - Doorwerking van de in 2018 gepubliceerde rapporten en rekenkamerbrieven

Amsterdam	Doorwerking (*)				
	A	B	C	D	extra
Opvolgingsonderzoek Nazorg gedetineerden	+	-	n.v.t.	-	
Opvolgingsonderzoek Verwijderen van fietsen	++	-/+	+	-	1)
G4-brief maatschappelijke opvang	-	n.v.t.	n.v.t.	+/-	2)
Project 1012	++	++	++	++	3)
Grip op Westpoort Warmte B.V.	++	++	++	++	
Subsidies maatschappelijke en bewonersinitiatieven	++	++	+	+	4,5)
Brandweezorg in de Amsterdamse haven	++	-	+	+	
Effectiviteit investeringen onderwijs	++	+	+	+/-	
Schaarse vergunningen	++	-	+	+	6)
Publieksonderzoek: Handhaving en overlast					7,8,9)

Zaanstad					
Verkenning Beheersing grote projecten: Cultuurcluster	-	n.v.t.	n.v.t.	-	
Opvolgingsonderzoek niet-fiscale bezwaren	++	n.v.t.	n.v.t.	-	

(*) Legenda

- A. Behandeling raadscommissie(s) (in Zaanstad behandeling in Zaanstad Beraad)
- B. Behandeling gemeenteraad
- C. (Expliciete) raadssteun voor aanbevelingen/aandachtspunten
- D. Externe publiciteit

++ = uitgebreid; + = normaal; +/- = beperkt; - = niet; n.v.t. = niet van toepassing

- 1 De onderzoekers organiseerden op 7 maart 2018 een groepsgesprek. Dit heeft ervoor gezorgd dat de betrokken ambtelijke afdelingen concrete afspraken hebben gemaakt om de samenwerking binnen de keten te verbeteren.
- 2 De G4-Brief maatschappelijke opvang is op 13 juni 2018 behandeld door de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de Tweede Kamer.
- 3 Het onderzoek naar Project 1012 is inhoudelijk behandeld in de commissie AZ op 27 september 2018, maar is ook op 1 november 2018 bij de bespreking van het prostitutiebeleid in dezelfde commissie aan de orde gekomen.
- 4 De rekenkamer zal op 22 mei 2019 het rapport toelichten in een technische sessie van de bestuurscommissie Stadsdeel Zuidoost. Bij het bespreken van het gebiedsgericht werken en bewonersparticipatie werd in de stadsdelen gebruikgemaakt van informatie uit het rekenkamerrapport.
- 5 In een gezamenlijke nieuwsbrief van Maatschappelijk Initiatief en de Democratiseringsagenda van april 2019 werd aandacht besteed aan hoe de aanbevelingen door het college meegenomen zullen worden bij de beleidsontwikkeling.
- 6 De Universiteit van Leiden en een bestuursrechtadvocaat verwijzen op hun website naar het onderzoek.
- 7 De resultaten van het publieksonderzoek zijn op 5 februari 2019 in Pakhuis de Zwijger openbaar gemaakt. Bewoners, ondernemers, handhavers en bestuurders gingen daar met elkaar in gesprek over de eigen ervaringen en onze ideeën over de mogelijke aanpak van handhaving.
- 8 Op de website van de rekenkamer is een interactieve kaart opgenomen van de sociale overlast en de handhavingsacties in Amsterdam.
- 9 Bij de behandeling van het rapport in de raadscommissie algemene zaken heeft de burgemeester toegezegd dat er een nieuw beleidsplan handhaving en reiniging komt, met daarin een uitwerking van de aanbevelingen.

Er is sprake van doorwerking wanneer de aanbevelingen worden opgevolgd en uiteindelijk resulteren in nieuw dan wel aangepast beleid. Het kan overigens soms wel even duren voordat de aanbevelingen worden geïmplementeerd. We voeren daarom periodiek opvolgsonderzoeken uit om vast te stellen of de toezeggingen van het college om de aanbevelingen op te volgen, ook zijn nagekomen. Uit die onderzoeken komt een overwegend positief beeld naar voren.^b

^b In het kader van de dualisering van het gemeentebestuur heeft ook het ministerie van BZK de effecten van rekenkamer(-commissie)s onderzocht. Uit deze evaluatie bleek dat de raden, de colleges en de ambtelijke organisaties bij de beleidsontwikkeling rekening houden met wat er in zijn algemeenheid geleerd kan worden van rekenkamerrapporten en dat er meer oog is voor de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid (Eindrapport Evaluatie van de provinciale en gemeentelijke rekenkamers van 11 mei 2011).

3.4 (Nog) niet uitgevoerde of gepubliceerde onderzoeken

In paragraaf 3.2 hebben wij de onderzoeken beschreven die zijn uitgevoerd en die in 2018 of begin 2019 hebben geleid tot een publicatie. Paragraaf 3.3 geeft een beeld van de doorwerking van de gepubliceerde onderzoeken. In de onderzoeksprogramma's van 2018 waren meer onderzoeken opgenomen. Hoe daarmee is omgegaan wordt in deze paragraaf toegelicht.

3.4.1 Amsterdam

De onderzoeken *Grip op toeristisch verhuur* en *Wet maatschappelijke ondersteuning* zijn in 2018 gestart. Inmiddels zijn de onderzoeksopzetten verzonden aan de gemeenteraad. Naar het beheer en verantwoording overheadkosten is in 2018 een beperkte verkenning uitgevoerd. Bij het vaststellen van het onderzoeksprogramma 2019 is besloten het onderzoek naar de overheadkosten daarin niet meer op te nemen.

Het onderwerp Overheadkosten wordt voor een deel meegenomen bij andere geprogrammeerde onderzoeken, zoals bij het onderzoek *Leges bij vergunningaanvragen*. Omdat diverse onderzoeken in 2018 meer tijd vergden dan voorzien, is in 2018 maar één opvolgingsonderzoek uitgevoerd. In het onderzoeksprogramma 2019 is opnieuw een afweging gemaakt welke opvolgingsonderzoeken, gelet op veranderde omstandigheden, nog nuttig zijn om uit te voeren. Van de in 2018 opgenomen opvolgingsonderzoeken is alleen *Renovatie Oostlijn* in combinatie met *Meerjaren Vervangingsprogramma Metro (MVP)* nog opgenomen in het onderzoeksprogramma.

3.4.2 Zaanstad

In het verslagjaar 2018 hebben we voor de gemeente Zaanstad relatief weinig onderzoeksactiviteiten uitgevoerd. Op basis van de jaarlijkse bijdrage dient 9,2% van de beschikbare onderzoekscapaciteit aan Zaanstad te worden besteed. In werkelijkheid is 4,8% van de beschikbare onderzoekscapaciteit besteed aan Zaanstad. Dit betekent dat in 2019 en volgende jaren meer tijd beschikbaar is voor Zaanstad.

In 2018 is slechts beperkt tijd gestoken in de voorgenomen verkenningen *Grip op subsidies* en *Duurzaamheidsagenda/Zaanstad*. De verkenning *Beheersing grote projecten: Cultuurcluster* en het opvolgingsonderzoek *Afwikkeling van niet-fiscale bezwaren* hebben in 2018 wel geleid tot een publicatie. Ook het onderzoek naar het *Transformatiefonds* was eind 2018 grotendeels gereed. Op 28 februari 2019 hebben we dit rapport gepubliceerd.

De verkenning naar de uitvoering Wmo is in 2018 afgerond, maar heeft niet geleid tot een vervolg of een publicatie. Bij de verkenning is onder meer nagegaan of een samenwerking met de rekenkamercommissie Purmerend qua timing en onderzoekskeuze een toegevoegde waarde zou hebben. Dit bleek niet het geval te zijn. Gelet op de ervaren problematiek bij de uitvoering van de jeugdzorg heeft de rekenkamer besloten om in 2019 de jeugdzorg in plaats van de Wmo te gaan onderzoeken. Bij dat nieuwe project zal nog wel enige aandacht

worden besteed aan het eerder uitgevoerde onderzoek *Transformatie zorg voor de jeugd Zaanstad*. Dat zal echter geen volwaardig opvolgingsonderzoek zijn; dat is niet zinvol gegeven de veranderde omstandigheden.

3.5 Ontwikkelen onderzoeksprogramma's

Voor het uitvoeren van onderzoeken ontwikkelt de rekenkamer jaarlijks twee onderzoeksprogramma's. Eén voor Amsterdam en één voor Zaanstad. Vanaf 2016 is voor de stadsdelen geen apart programma meer ontwikkeld, maar worden alle Amsterdamse onderzoeken opgenomen in het onderzoeksprogramma van de gemeente Amsterdam. Het ontwikkelen van onderzoekprogramma's is een redelijk omvangrijke taak aangezien dit zorgvuldig moet gebeuren. In 2018 hebben wij aan de ontwikkeling van de twee onderzoeksprogramma's 2019 in totaal 127 dagen besteed. Dit is inclusief de uren van de medewerkers voor het volgen van het publieke en politieke debat gedurende het jaar. Elke medewerker heeft daarbij een bepaald aandachtsgebied. Daarnaast wordt er voor Amsterdam aan het einde van het jaar onder het burgerpanel met ruim 1.100 leden een enquête uitgezet voor een onderwerp voor ons zogeheten publieksonderzoek. Ook staan we via onze website open voor directe signalen van burgers. Verkenningen in het lopende jaar spelen daarnaast een rol bij het genereren van ideeën voor projecten. Omdat reageren op de actualiteit kan zorgen voor blinde vlekken, is een gespreide aandacht in de loop der jaren over verschillende beleidsterreinen tevens een belangrijk aandachtspunt. Daarnaast baseert de rekenkamer zich op criteria en uitgangspunten die in de beleidsvisie zijn vastgelegd.

Om de onderzoeksprogramma's op te stellen worden in het najaar alle fracties gevraagd hun wensen kenbaar te maken. Voor het opstellen van de groslijst voor de gemeente Amsterdam is de rekeningencommissie voor ons eveneens een gesprekspartner. Bij de gemeente Zaanstad is dat de auditcommissie. Na de consultatieronden worden de programma's geschreven, vastgesteld en gepubliceerd op de website van de rekenkamer.

3.6 Overige activiteiten

Buiten het reguliere onderzoek was de rekenkamer in het verslagjaar 2018 op diverse andere terreinen actief:

- De bestuurder/directeur is voorzitter van de Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK). Onderzoekers nemen deel aan de landelijke kennis-kringen.
- De bestuurder/directeur participeert in een regulier overleg van de G4-rekenkamers en overlegt regelmatig met het college van de Algemene Rekenkamer, vertegenwoordigers van het ministerie van Binnenlandse zaken (BZK), VNG en raadslid.nu.

- De drie registeraccountants van de rekenkamer organiseerden vier bijeenkomsten van de Kenniskring Frederikspleinberaad, een platform voor kennisuitwisseling tussen accountants werkzaam bij lokale overheden en de non-profitsector.
- Een onderzoeker heeft op 22 november 2018 een gastcollege verzorgd bij de hogeschool Windesheim Zwolle over de controle op publieke middelen bij de lokale overheid.
- De directeur heeft bij de Erasmus Universiteit een college verzorgd als onderdeel van een cursus over rekenkameronderzoek over de toekomst van de rekenkamers en een projectleider over rechtmatigheid.
- Naar aanleiding van ons onderzoek naar dak- en thuislozen van december 2017, *Wachten op opvang*, hebben we verzoeken gehad daarover te publiceren. Dit heeft geleid tot een artikel in Sociaal Bestek van februari 2018 en het artikel *Access to homelessness services and housing in Amsterdam* in The European Federation of National Organisations Working with the Homeless van 26 april 2018.
- Twee accountants hebben inhoudelijk gereageerd op een door de beroepsorganisatie NBA opgestelde *concept-Handreiking voor accountants* over de bij gemeente met governance belaste personen.
- De rekenkamer heeft input geleverd voor de *Handreiking good practices rekenkamerwerk* van april 2018 van de NVRP.
- De directeur was lid van de BZK-werkgroep die een groot aantal gesprekken voerde met bestuurders van gemeenten over het functioneren van de rekenkamerfunctie. Dit moet leiden tot aanbevelingen over hoe rekenkameronderzoek kan leiden tot toegevoegde waarde voor gemeenteraden.
- Een projectleider heeft, als vertegenwoordiger van de Kiesraad, erop toegezien dat bij de hertelling in Zaanstad zorgvuldig is omgegaan met de stembescheiden van het referendum.
- Op 16 oktober 2018 heeft een bijeenkomst plaatsgevonden speciaal georganiseerd voor studenten. Tijdens de bijeenkomst kregen de studenten informatie over de werking en de rol van rekenkamer. Vervolgens gingen de studenten zelf aan de slag door na te denken over mogelijke onderwerpen voor onderzoek.
- Op 27 juli 2018 is de rekenkamer van Kirgizië op bezoek geweest. We hebben verteld dat bij rekenkameronderzoek vooral wordt nagegaan of het gemeentebestuur doelmatig en doeltreffend beleid realiseert. In Kirgizië bestaat rekenkameronderzoek vooral uit financiële audits.
- Voor de permanente educatie van de medewerkers zijn er negen bijeenkomsten georganiseerd. Hierbij zijn thema's aan de orde geweest zoals digitaal publiceren, opstellen en analyseren enquêtes, onderzoeksethiek, bestuurlijk stelsel en politieke sensitiviteit. Bij dergelijke bijeenkomsten worden geregeld ook medewerkers van andere rekenkamers uitgenodigd.

3.7 Wat heeft het gekost?

De kosten voor het voorbereiden en uitvoeren van het onderzoek bedroegen in 2018 ruim € 2 miljoen. Voor verdere details wordt verwezen naar de financiële verantwoording in de jaarrekening en dan met name naar de paragrafen 5.1 en 5.2.

In deze paragraaf wordt via kengetallen inzicht gegeven in het aantal onderzoeksdagen, het productiviteitspercentage en de kosten per onderzoeksdag. Ook wordt inzicht gegeven in de bestede onderzoekstijd voor Amsterdam en Zaanstad en het gemiddeld aantal bestede onderzoeksdagen voor de verschillende soorten onderzoek.

Tabel 3.3 - Aantal geschreven dagen door onderzoeksmedewerkers en de kostprijs per onderzoeksdag

Geschreven tijd in dagen ^c	2018	2017	2016
Direct			
Amsterdam (inclusief stadsdelen)	2.044	1.899	1.864
Zaanstad	105	182	148
Totaal direct	2.149	2.081	2.012
Totaal indirect	647	676	568
Totaal aantal geschreven dagen, exclusief verlof	2.796	2.757	2.580
Percentage direct	76,9	75,5	78,0
Kostprijs per onderzoeksdag	€ 884	€ 879	€ 862

In tabel 3.3 wordt met 'direct' de tijd bedoeld die is besteed aan onderzoeksprojecten en overige activiteiten voor een gemeente, zoals het maken van onderzoeksprogramma's. Bij indirect gaat het om de tijdsbesteding aan opleidingen, organisatie- en kennisontwikkeling (onderhoud handboek en interne werkgroepen), personeelsbeoordelingen, planningsactiviteiten, themabijeenkomsten, sociale activiteiten, verzorgen externe presentaties, etc. Het productiviteitspercentage van de onderzoekers is in 2018 ten opzichte van 2017 gestegen van 75,5 naar 76,9. Deze stijging is voor een deel te verklaren doordat in

^c De bestede tijd aan RMA-projecten is aan beide gemeenten toegerekend in verhouding tot de jaarlijkse gemeentelijke bijdragen.

2018 minder uren zijn besteed aan interne werkgroepen. De rekenkamer streeft naar een productiviteitspercentage van ten minste 75%.

Verder laat de tabel zien dat de gemiddelde kostprijs van een onderzoeksdag € 884 bedraagt. Dit een stijging van 0,6% ten opzichte van 2017 (€ 879). In de kostprijs per onderzoeksdag zijn zowel de directe programmakosten als ook de overheadkosten van de rekenkamer opgenomen.^d

De volgende tabel laat zien hoe de bestede onderzoekstijd tussen Amsterdam en Zaanstad procentueel is verdeeld.

Tabel 3.4 - Verdeling onderzoekstijd in procenten

Verdeling onderzoekstijd	2018	Periode 2016-2018	Norm
Amsterdam	95,2%	93,1%	90,8%
Zaanstad	4,8%	6,9%	9,2%

Bij de onderzoeksdagen gaat het zowel om tijd die in 2018 is besteed aan projecten die zijn afgerond in 2018 als om projecten waaraan wel is gewerkt, maar die eind 2018 nog niet zijn afgerond. De norm is gebaseerd op de verhouding van de jaarlijkse bijdragen die de rekenkamer ontvangt van Amsterdam en Zaanstad. In 2018 zijn er ten opzichte van de norm minder onderzoeksactiviteiten besteed aan Zaanstad. Compensatie kan de komende jaren plaatsvinden. Het streven is dat over een beleidsperiode van zes jaar de onderzoeksactiviteiten in verhouding tot de financiële bijdragen plaatsvindt. Na verloop van de zes jaren maakt de rekenkamer een voorstel voor een eindafrekening.^e

Tabel 3.5 - Overzicht van het gemiddeld aantal dagen van de in 2018 afgeronde onderzoeken

Soort projecten	Aantal projecten	Gemiddeld aantal dagen per project
Grote projecten (meer dan 80 dagen)	7	237

^d De incidentele advieskosten voor het ontwikkelen van een eigen ICT-infrastructuur en het vernieuwen van de RMA website voor in totaal € 24.932 zijn bij de kostprijsberekening buiten beschouwing gelaten.

^e De huidige beleidsperiode loopt van 2016 tot en met 2022. Op basis van de jaarrekeningcijfers 2021 zal de volgende 6-jaarlijkse eindafrekening plaatsvinden. Zie ook de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheering.

Soort projecten	Aantal projecten	Gemiddeld aantal dagen per project
Kleine projecten (80 dagen of minder)	1	60
Opvolgingsonderzoeken	3	50
Bijzondere onderzoeken	1	13
Onderzoeksprogramma's	2	63

Bij de eerste drie soorten projecten vindt regulier bestuurlijk hoor- en wederhoor plaats. Bij bijzondere onderzoeken is er veelal geen bestuurlijk wederhoor. Dit zijn bijvoorbeeld verkenningen en tussentijdse rapportages die op de website zijn geplaatst en veelal voortvloeiende op het definitieve rekenkamerrapport ook ter kennisname zijn gezonden aan de raad. Ook aan de raad gestuurde brieven en rapportages naar aanleiding van eerder gepubliceerde rapportages vallen onder deze categorie.

4 Paragrafen

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De risico's zijn minimaal. Er is een structurele dekking voor de reguliere kosten. De deelnemende gemeenten in de gemeenschappelijke regeling hebben zich verbonden aan een bepaalde bijdrage voor een looptijd van zes jaar.^f Het grootste risico is dat een deelnemende gemeente de samenwerking via de gemeenschappelijke regeling opzegt. In 2015 hebben de beide gemeenteraden evenwel besloten om de huidige samenwerking vanaf medio 2016 voor 6 jaar voort te zetten. Daarbij is tevens besloten om de vaste jaarlijkse bijdragen voor 6 jaar te continueren waarbij de bijdrage wordt aangepast aan de loonontwikkeling. Gegeven deze herbevestiging van de samenwerking tussen Amsterdam en Zaanstad zal het risico van een uittredende gemeente zich voorlopig niet voordoen.

Het opzeggen van de samenwerking is evenwel niet primair een financieel risico van de rekenkamer. De medewerkers van het bureau van de rekenkamer hebben een ambtelijke aanstelling bij de gemeente Amsterdam. In de gemeenschappelijke regeling is bepaald dat de financiële gevolgen van een uittreding en de daarbij behorende verplichtingen van de uittredende gemeente door de raden worden vastgesteld na het horen van het lid van de rekenkamer. Hieruit leiden we af dat de kosten die samenhangen met een eventuele uittreding niet voor rekening van de rekenkamer komen, maar ten laste van de uittredende gemeente.

Voor het opvangen van schommelingen in de uitgaven streeft de rekenkamer ernaar om een algemene reserve aan te houden van ongeveer 15% van de te ontvangen jaarlijkse bijdragen.

Als kengetal voor het weerstandsvermogen schrijft het BBV voor de solvabiliteitsratio te vermelden. De solvabiliteitsratio van de RMA per 31 december 2018 bedraagt 63% (2017 70%). Dit percentage wordt berekend door het eigen vermogen van de RMA (exclusief het te bestemmen resultaat) uit te drukken in een percentage van het balanstotaal. Dit percentage is ten opzichte van 2017 iets gedaald. Dit komt omdat de gemeente Amsterdam de kosten voor de ICT en personele en administratieve dienstverlening per 31 december 2018 nog niet had gefactureerd.

^f De eerste beleidsperiode liep tot juni 2016. Op advies van de accountant en in afstemming met het Overlegorgaan RMA is besloten om de 6-jaarlijkse financiële eindafrekening, zoals bedoeld in artikel 11 van de Gemeenschappelijke Regeling Metropool Amsterdam, gelijk te laten lopen met de boekjaren. De vorige beleidsperiode 2010-2016 is financieel afgesloten in de jaarrekening 2015. De volgende eindafrekening zal plaatsvinden aan de hand van de jaarrekening 2021.

4.2 Financiering

De rekenkamer financiert de lopende exploitatie met de ontvangen bijdragen van de deelnemende gemeenten, kortlopende schulden en de opgebouwde reserves. De rekenkamer heeft geen langlopende leningen. Voor de afschrijvingskosten van de investeringen in herhuisvesting heeft de rekenkamer een bestemmingsreserve huisvesting gevormd.

De rekenkamer beschikt over een eigen bankrekening. Sinds 1 juli 2016 betreft de gemeente Amsterdam deze rekening bij het - door het Rijk verplicht gestelde - schatkistbankieren. Dit betekent dat de gemeente de (per saldo) aanwezige liquide middelen aan het Rijk moet overmaken en niet zelf (kortstondig) mag uitzetten. De afdeling Treasury van de gemeente Amsterdam muteert iedere bij- of afboeking op de bankrekening van de rekenkamer zodanig dat het saldo van de bankrekening op € 0 uitkomt. Hierdoor is er een rekening-courantverhouding ontstaan met de gemeente Amsterdam.

4.3 Overlegorgaan RMA

De Rekenkamer Metropool Amsterdam is een onafhankelijk orgaan en stelt het juist daarom op prijs om vertegenwoordigers van de raden te consulteren over de begroting, begrotingswijzigingen, de 8-maandsrapportage, de jaarrekening, het personeelsbeleid en de bedrijfsvoering (huisvesting, ICT) van de rekenkamer. Dat gebeurt in het Overlegorgaan RMA, waarin de gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad zijn vertegenwoordigd. In dit overlegorgaan zijn ook de bestuurscommissies vertegenwoordigd via een lid uit de Klankbordgroep. In 2018 is dit overlegorgaan tweemaal bijeengekomen: op 9 mei en op 15 november.

4.4 Beleids- en organisatieontwikkeling

De vorige beleidsperiode liep formeel tot 1 juni 2016. Voor de nieuwe beleidsperiode 2016-2022 is de beleidsvisie RMA vastgesteld.^g Om meer systematisch aandacht te besteden aan belangrijke organisatorische aspecten zijn in 2016 intern werkgroepen gevormd en actieplannen opgesteld. De RMA-werkgroepen houden zich bezig met de volgende onderwerpen: (1) samenwerken met andere rekenkamers, (2) bevoegdheden RMA^h, (3) innovatieve methoden in het onderzoek, (4) samenwerken met burgers en (5) monitoren van de beleidsvisie.

^g *Navolgbaar afrekenen op de participatiesamenleving*, beleidsvisie Rekenkamer Metropool Amsterdam 2016-2022 d.d. 22 september 2016.

^h De werkgroep bevoegdheden RMA is inmiddels opgeheven. Het monitoren van relevante ontwikkelingen met betrekking tot wet- en regelgeving voor de rekenkamer is belegd bij een projectleider.

4.5 Bedrijfsvoering

De rekenkamer heeft op 2 januari 2016 de nieuwe kantoorruimte Weesperstraat 105A in gebruik genomen. De rekenkamer huurt daar 525 m².

Dienstverleningsovereenkomst met de Cluster Interne Dienstverlening van de gemeente Amsterdam

De rekenkamer heeft in het verleden een dienstverleningsovereenkomst (SLA) met de Bestuursdienst van de gemeente Amsterdam afgesloten waarin de ondersteuning voor het voeren personeelsbeleid en de financiële administratie (inclusief begroting en jaarrekening) is opgenomen. De looptijd van de SLA tussen de rekenkamer en de Bestuursdienst is reeds enkele jaren verstreken. Vanaf 1 januari 2015 wordt de betreffende dienstverlening verzorgd door de Cluster Interne Dienstverlening van de gemeente. De rekenkamer heeft aangedrongen om een nieuwe SLA af te sluiten. Aan dit verzoek is tot op heden geen invulling gegeven. Wel zijn er met de directie ICT van de gemeente nieuwe afspraken vastgelegd over de ICT serviceverlening en de kosten daarvan.

Bedrijfsvoeringverklaring

De bedrijfsvoering is getoetst aan vijf relevante aspecten. Op basis daarvan achten we de bedrijfsvoering van voldoende niveau.

- 1 Financiën en processturing: *voldoende*
 - De financiële administratie van de rekenkamer wordt gevoerd door de directie Financiële Dienstverlening van de Cluster Interne Dienstverlening van de gemeente Amsterdam. Vanwege doelmatigheidsoverwegingen wordt de financiële administratie van de rekenkamer niet meer bijgehouden met het AFS (Amsterdams Financieel Systeem), maar met een financieel pakket dat meer is toegesneden op kleinere organisaties.
- 2 Juridische (beleids)kaders: *voldoende, maar er is nog geen plaatsvervangend lid van de rekenkamer benoemd*
 - De rekenkamer werkt binnen het kader van de Regeling gemeenschappelijke Rekenkamer Metropool Amsterdam en heeft een reglement. Er is in 2015 een nieuwe Regeling gemeenschappelijke Rekenkamer Metropool Amsterdam opgesteld en door beide gemeenteraden goedgekeurd. De nieuwe regeling is vanaf 1 juni 2016 van kracht.
 - De tekst in de gemeenschappelijke regeling uit 2010 maakte het praktisch niet mogelijk om een plaatsvervanger van de directeur van de rekenkamer te benoemen. De tekst in de nieuwe gemeenschappelijke regeling 2016 maakt het mogelijk om een plaatsvervanger te gaan werven. De wervingsactiviteiten zijn nog niet gestart.
 - Met ingang van 4 augustus 2016 zijn de bevoegdheden van de directeur om privaatrechtelijke en arbeidsrechtelijke handelingen te verrichten formeel geregeld.

- De Rekenkamer Metropool Amsterdam heeft een klachtenregeling, die is gepubliceerd op de website van de rekenkamer.

3 Informatie(beveiliging): *voldoende*

- De rekenkamer ontwikkelt een eigen ICT-voorziening, waarbij tevens aansluiting is geborgd met de ICT-infrastructuur met de gemeente Amsterdam. Daar waar van toepassing sluit de rekenkamer zich aan bij de daar gehanteerde regels en procedures.
- De kantoorruimten worden buiten kantooruren 24/7 gemonitord door een particuliere beveiligingscentrale.
- Vanaf 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. In dit kader zijn diverse maatregelen getroffen. Allereerst is gewerkt aan het bewust maken van de medewerkers wat de nieuwe regels in de praktijk betekenen. Verder is voor de onderzoeksgegevens bij Autoriteit Persoonsgegevens een van de projectleiders aangemeld als Functionaris Gegevensbescherming. Deze ziet toe op de naleving. Tevens is een privacyverklaring op de website geplaatst, zijn verwerkingsovereenkomsten afgesloten en is een verwerkingsregister persoonsgegevens ingevoerd. Procedures en instructies, bijvoorbeeld voor het melden van datalekken, moeten nog verder worden uitgewerkt.
- Tot de personeelsdossiers van de medewerkers hebben alleen de directeur en de gemandateerde personeelsadviseur toegang.
- Voor het uitwisselen van vertrouwelijke onderzoeksgegevens maakt de rekenkamer gebruik van beveiligde USB-sticks.
- De rekenkamer heeft een Archiefbeheersplan dat een handvat geeft voor een uniforme en toegankelijke archivering die voldoet aan de wettelijk daaraan te stellen eisen. In 2015 is in afstemming met Stadsarchief Amsterdam een semi-statisch archief opgebouwd, welke op termijn aan het Stadsarchief kan worden opgedragen. Onderzoeken van voor 1 juni 2010 zijn al overgedragen aan het stadsarchief.

4 Personeel & Organisatie: *voldoende*

- De medewerkers van het bureau van de rekenkamer zijn ambtenaren in dienst van de gemeente Amsterdam en zijn rechtspositioneel volledig vergelijkbaar met medewerkers van de gemeente Amsterdam. Zij vallen onder dezelfde rechtspositionele regelingen (NRGA).
- De medewerkers van de rekenkamer leggen ten overstaan van de directeur van de rekenkamer de ambtseed af en tekenen bij aanvang van hun dienstverband een geheimhoudingsverklaring. Voorafgaand aan het besluit tot aanstelling van een nieuwe medewerker dient hij/zij een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te overleggen.

- De rekenkamer heeft een personeelsoverlegvergadering. Deze is in 2018 tweemaal bijeengekomen. Hierin zijn onder meer de huisvesting, de begroting en de jaarrekening besproken.
- Medio 2018 is een personeelstevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Gemiddeld gaven de medewerkers een 7,8 voor het werken bij de RMA (2015: 7,7). De informatievoorziening werd, net als in 2015, iets minder positief beoordeeld: 6,8 (2015: 6,7). In de personeelsoverlegvergadering zijn de resultaten van het onderzoek besproken en zijn onder meer afspraken gemaakt de informatievoorziening te verbeteren.
- De directeur van de rekenkamer overlegt regelmatig met de personeelsadviseur om te toetsen of het personeelsbeleid binnen de kaders blijft van de NRGa en passend is bij de zorgvuldigheid die van een rekenkamer verwacht mag worden. De personeelsadviseur stemt haar adviezen af met een vertegenwoordiger van het bureau Personeel en Organisatieadvies van de gemeente Amsterdam. Bij afwijkingen van de regels maakt de directeur daarover afspraken met de gemeentesecretaris van Amsterdam. Als er een meningsverschil is tussen de directeur en de gemeentesecretaris, wordt dit meningsverschil voorgelegd aan vertegenwoordigers van het presidium van de gemeenteraad van Amsterdam.
- Na afloop van een onderzoeksproject worden het project en het functioneren van de medewerkers in het project geëvalueerd. Met iedere medewerker wordt eenmaal per jaar een beoordelingsgesprek gevoerd. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt.
- In 2018 is een pilot gestart om de jaarlijkse beoordelingsgesprekken te vervangen door zogenaamde jaargesprekken. Hiervoor moeten de medewerkers een portfolio bijhouden over hun activiteiten en ontwikkeling. Op basis daarvan voeren de medewerker en directeur een gesprek over de verdere ontwikkelingsmogelijkheden.
- De rekenkamer hecht eraan dat medewerkers zich blijven bekwamen. Daartoe wordt 4% van het personeelsbudget bestemd voor opleiding en nascholing (circa € 64.000). De werkelijke kosten 2018 waren ruim € 57.000. Ongeveer €18.000 heeft betrekking op de kosten van externe opleidingen en coaching. Daarnaast heeft € 39.000 betrekking op de tijd die medewerkers in 2018 aan kennisontwikkeling en opleidingen hebben besteed.
- Projectleiders en onderzoekers krijgen de mogelijkheid intervisiebijeenkomsten bij te wonen. Hierbij wordt onder professionele begeleiding samen met medewerkers van andere G4- en provinciale rekenkamers het eigen functioneren in rekenkameronderzoek besproken met als doel daarvan te leren. In 2018 hebben 10 medewerkers hieraan deelgenomen.
- Medewerkers die in het onderzoek tegen dilemma's aanlopen die ook relevant zijn voor collega's, worden op een vast tijdstip op de dinsdagmorgen besproken.
- Drie medewerkers van de rekenkamer zijn in bezit van een BHV-certificaat. Op 20 september 2018 is de jaarlijkse ontruimingsoefening gehouden.

- In 2018 bedroeg het ziekteverzuim bij het bureau van de rekenkamer 3,3%. Dit wijkt negatief af van de norm van 2,4 % die de gemeente voor de rekenkamer hanteert.

5 Communicatie & Dienstverlening: *voldoende*

- De rekenkamer wil een open en transparante organisatie zijn. Rapporten zijn openbaar en worden gepubliceerd op de website. In 2018 is de website geheel vernieuwd. De onderzoeksprogramma's worden na consultatie van de raadsleden vastgesteld en ook op de website gepubliceerd.
- Toetsing van de kwaliteit van de rapporten vindt tijdens het onderzoek plaats door de gecontroleerden (via feitelijk wederhoor) en de afnemers (via het vragen om een bestuurlijke reactie). Na afloop van het onderzoek geven de behandeling in de raad en het publieke debat signalen over de kwaliteit.
- De directeur van de rekenkamer voert regelmatig overleg met vertegenwoordigers van de gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad.

Controle accountant

De controle van de jaarrekening 2018 is door het accountantskantoor Baker Tilly uitgevoerd. De door deze organisatie afgegeven controleverklaring is onder Overige gegevens van de jaarrekening opgenomen.

5 Jaarrekening

5.1 Programmarekening

De programmarekening heeft betrekking op het uitvoeren van de rekenkamerfunctie voor de gemeenten die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling Rekenkamer Metropool Amsterdam. De programmarekening bestaat uit een overzicht van alle baten en lasten naar kostensoorten. Tevens laat dit overzicht het financiële resultaat zien vóór en na de mutaties reserves.

Tabel 5.1 – Overzicht van baten en lasten

Baten (in €)	Realisatie 2017	Begroting 2018 ⁱ	Realisatie 2018	Vershil
Bijdrage Amsterdam	1.800.200	1.836.200	1.836.200	0
Bijdrage Zaanstad	182.950	187.520	187.520	0
Overige baten	1.950	7.210	7.410	200
Totaal baten	1.985.100	2.030.930	2.031.130	200

Lasten (in €)	Realisatie 2017	Begroting 2018	Realisatie 2018	Vershil
Personeelslasten	1.670.874	1.658.000	1.649.388	8.612
Overige personeelslasten	16.479	20.000	21.669	-1.669
Huisvestingslasten	184.616	187.000	185.738	1.262
ICT-kosten	90.792	70.000	66.307	3.693
Publicatiekosten	18.808	19.000	23.938	-4.938
Overige materiële kosten	50.548	50.720	48.299	2.421
Bijdragen aan gemeenten	9.860	0	0	0
Kapitaallasten	32.622	25.000	25.000	0
Onvoorzien	-	26.210	-	26.210
Totaal lasten	2.074.599	2.055.930	2.020.339	35.591

ⁱ Begrotingsbedragen 2018 na de tweede begrotingswijziging.

Resultaat (in €)	Realisatie 2017	Begroting 2018	Realisatie 2018	Vershil
Saldo van baten en lasten	-89.499	-25.000	10.791	35.791
Mutaties reserves	112.246	25.000	25.000	-
Resultaat	22.747	0	35.791	35.791

In de volgende paragraaf is dit overzicht postgewijs toegelicht. De exploitatierekening naar taakvelden is opgenomen in paragraaf 5.3.

5.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Begroting 2018

Op 28 juli 2017 is de begroting 2018 vastgesteld door de directeur/lid rekenkamer. De ontwerpbegroting 2018 was conform de Wet gemeenschappelijke regelingen ter zienswijze aangeboden aan de gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad. Dit heeft niet tot wijzigingen geleid.

In 2018 zijn er vervolgens twee begrotingswijzigingen geweest.^j In de eerste begrotingswijziging is het besluit verwerkt betreffende de resultaatbestemming 2017. Ook is daarbij vanwege een gewijzigde rubricering van de kosten directeur/bestuurder het overzicht van de baten en lasten naar taakvelden aangepast en is € 17.500 begroot voor huisvestingsinvesteringen. Tevens zijn enkele kostencategorieën aangepast aan de te verwachten kostenontwikkelingen. In de tweede begrotingswijziging zijn naar aanleiding van de 8-maandsprognose eveneens enkele kostencategorieën aanpast.

Postgewijze toelichting

Bijdragen Amsterdam en Zaanstad

In de gemeenschappelijke regeling Rekenkamer Metropool Amsterdam is bepaald dat de deelnemende gemeenten voor een periode van zes jaar de jaarlijkse bijdrage vaststellen. De bedragen worden wel jaarlijks geïndexeerd. De bijdragen 2018 van de gemeenten Amsterdam en Zaanstad (€ 1.836.200 respectievelijk € 187.520) zijn in het boekjaar betaald.

Overige baten

In 2018 heeft de rekenkamer € 7.410 aan overige baten. Deze baten bestaan uit vergoedingen voor een gastcollege bij de Erasmus Universiteit (€ 975), verleende diensten aan de

^j De eerste begrotingswijziging 2018 is opgenomen in de begroting 2019 en is op 24 juli 2018 goedgekeurd. De tweede begrotingswijziging 2018 is na behandeling in het Overlegorgaan RMA op 15 november 2018 vastgesteld.

beroepsorganisatie NVRR inzake de invoering van de Algemene Verordening Persoonsgegevens (€ 4.235) en de inzet van de directeur voor de werkgroep lokale rekenkamers van het ministerie van BZK (€ 2.200).

Personeelslasten

De personeelslasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Personeelskosten eigen formatie	€	1.595.938
Inhuur ondersteuning bedrijfsvoering	€	39.851
Inhuur externe deskundigheid projecten	€	<u>13.599</u>
Totaal	€	1.649.388

Onder de personeelskosten van de eigen formatie zijn naast de loonkosten van het vaste en tijdelijke personeel ook de kosten van de directeur/bestuurder verantwoord. Eind 2018 werkten, naast de directeur/bestuurder, 21 medewerkers (19,11 fte) bij de rekenkamer. 13 medewerkers hadden een vast contract en 8 medewerkers een tijdelijk contract. Van de 21 medewerkers waren 11 vrouw en 10 man. Voor informatie over de rechtspositie, opleidingen, beoordelingssystematiek en ziekteverzuim wordt korthedshalve verwezen naar paragraaf 4.5 Bedrijfsvoering, onderdeel Personeel & organisatie.

Verder zijn onder de personeelskosten de kosten opgenomen van de inhuur van uitzendkrachten en externe deskundigen. Externe deskundigen zijn ingehuurd voor de specialistische ondersteuning bij het uitvoeren van onderzoeken en de bedrijfsvoering.

De kosten voor het inhuren van externe deskundigheid hebben grotendeels betrekking op het onderzoek *Grip op Westpoort Warmte B.V.* Dit betroffen juridische adviezen.

De bezoldiging van de directeur

De directeur / het lid rekenkamer heeft in 2018 een bezoldiging genoten van € 163.807. Dit is inclusief alle werkgeverslasten. De hoogte van de bezoldiging van de huidige directeur / het lid rekenkamer is afgestemd op de bezoldiging van een wethouder van de gemeente Amsterdam en ligt beneden de geldende norm voor de publieke sector. Volgens de *Wet normering topinkomens* (WNT) mogen bestuurders in de publieke sector niet meer verdienen dan een ministersalaris (2018: € 189.000). In onderstaande tabel zijn de wettelijk verplichte gegevens in het kader van de WNT opgenomen.

Tabel 5.2 - WNT bezoldiging directeur/bestuurder J.A. de Ridder

	2018	2017
Ingangsdatum benoeming	01-08-2010	01-08-2010
Einddatum na herbenoeming 2016	31-07-2022	31-07-2022
Omvang aanstelling	36 uur	36 uur
Dienstbetrekking	nee	nee
Beloning	€ 163.807	€ 163.071
Belastbare vaste en variabele onkosten vergoedingen	geen	geen
Voorzieningen beloning betaalbaar op termijn *)	nvt	nvt
Uitkeringen wegens beëindiging van het vaste dienstverband	geen	geen

*) De post beloning is inclusief afgedragen ABP-premie voor opbouw pensioen.

De directeur/lid rekenkamer heeft voor zakelijke reizen een NS-Business Card. Daarmee volgt hij de standaardwerkwijze voor ambtenaren bij de gemeente Amsterdam. In 2018 is er via die kaart € 1.253,24^k aan reiskosten gedeclareerd. Er zijn door de directeur / het lid rekenkamer geen andere onkosten gedeclareerd.

De directeur had in 2018 de volgende nevenfuncties:

- Voorzitter Stichting De Toneelschuur, in Haarlem.
- Voorzitter Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies.
- Lid van de Raad van Advies van het *College of Communication* en de *Graduate School of Communication*, beide van de Universiteit van Amsterdam.

Deze nevenfuncties zijn onbezoldigd. Voor nevenactiviteiten zoals lezingen zijn geen substantiële geschenken^l of beloningen ontvangen.

^k De totaal gefactureerde kosten bedroegen € 1.655,85. De verkregen reiskostenvergoeding vanwege de deelname aan de werkgroep lokale rekenkamers van € 402,61 is hierop in mindering gebracht.

^l Substantieel betekent meer dan de Amsterdamse norm van € 50.

Overige personeelskosten

De overige personeelskosten hebben betrekking op reiskosten, externe opleidingskosten, kennisontwikkeling (congressen en symposia) en sociale activiteiten.

Huisvestingskosten

De huisvestingskosten bedragen € 185.738 en hebben betrekking op huur, servicekosten, onroerend zaakbelasting, incidentele zaalhuur, schoonmaak, aanschaf bureaumeubilair en beveiligings- en bewakingskosten.

ICT-kosten

De totale ICT-kosten bedroegen € 66.307. De ICT-kosten hebben betrekking op de kosten van automatisering en telecommunicatie. De betreffende faciliteiten neemt de rekenkamer grotendeels af van de gemeente Amsterdam. Hiervoor is een bedrag van € 33.220 overeengekomen. De overige kosten hebben betrekking op kosten voor licenties software, advieskosten ontvlechting gemeentelijk netwerk en dergelijke.

Publicatiekosten

De publicatiekosten bedroegen € 23.939. De publicatiekosten hebben betrekking op de kosten voor de grafisch ontwerpen van rekenkamerrapporten en het druk- en bindwerk. Daarnaast worden onder deze kostenpost ook de kosten van het onderhoud van de website verantwoord. De overschrijding van deze kostenpost met € 4.939 hangt samen met dat de website in 2018 grondig is aangepast om het beheer en de toegankelijkheid verder te verbeteren.

Overige materiële kosten

De overige materiële kosten bestaan uit de kosten die de gemeente Amsterdam in rekening brengt voor het voeren van de financiële en personeelsadministratie en de advisering bij personele aangelegenheden. Verder vallen onder deze post de accountantskosten, de kosten van contributies voor brancheorganisaties, kantoorkosten, verzekeringskosten, etc. In totaal was een bedrag van € 50.720 begroot. De werkelijke kosten waren € 2.421 lager.

Geen Vpb-plicht

De rekenkamer is niet vennootschapsbelastingplichtig, omdat dat zij geen winsten realiseert. Vanwege het publieke belang komt het voor dat de rekenkamer af en toe presentaties of gastcolleges verzorgt of inzet levert aan landelijke projecten. Soms ontvangen we daarvoor een geringe – niet-kostendekkende – vergoeding. Daarnaast komt het voor dat de rekenkamer samenwerkt met andere rekenkamers. Een eventueel verschil in ingezette capaciteit wordt op basis van kostendekkende tarieven, zonder winstopslag, verrekend. De betreffende baten worden verantwoord onder Overige opbrengsten.

Tabel 5.3 – Resultaat vóór en na mutaties in de reserves

(in €)	Realisatie 2017	Begroting 2018	Realisatie 2018	Vershil
Saldo van baten en lasten	-89.499	-25.000	10.791	35.791
Onttrekking aan reserves	112.246	42.500	42.500	0
Toevoeging aan reserves	0	-17.500	-17.500	0
Resultaat	22.747	0	35.791	35.791

De kolom realisatie laat een saldo van baten en lasten zien van € 10.791 (overschot vóór mutaties in de reserves). Het resultaat ná de mutaties in de reserves bedraagt € 35.791 (overschot).

De onttrekkingen bij de reserves bedragen € 42.500. Dit heeft voor € 25.000 te maken met de financiële dekking van de afschrijvingslasten van de investeringen in de huisvesting. Daarnaast is € 17.500 onttrokken aan de algemene reserve vanwege een geplande investering in het creëren van een extra vergaderruimte en een bilaterale overlegplek.

Het aan de algemene reserve onttrokken bedrag van € 17.500 is toegevoegd aan de reserve huisvesting. Deze toevoeging hangt samen met het beleid om voor de financiële dekking van de afschrijvingslasten voor gedane investeringen zo mogelijk een bestemmingsreserve te vormen. De onttrekkingen en toevoeging aan reserves waren alle begroot. In de toelichting op de balans is bij de post Eigen vermogen een overzicht opgenomen waarin het verloop van de reserves is gespecificeerd.

Het overschot van € 35.791 is conform de voorschriften van het BBV als afzonderlijk post op de balans verantwoord. In Overige gegevens van de jaarrekening is een voorstel opgenomen hoe het overschot wordt bestemd.

5.3 Overzicht van de baten en lasten naar taakvelden

Het BBV schrijft voor dat met ingang van 2018 ook gemeenschappelijke regelingen inzicht moeten geven in voorgeschreven taakvelden. Hierna treft u het betreffende overzicht.

Tabel 5.4 – Overzicht van de baten en lasten naar taakvelden

	Begroting 2018 ^m	Realisatie 2018	Vershil
Baten			
Inkomsten	2.030.930	2.031.130	200
Lasten			
Taakveld bestuur	1.497.000	1.510.317	-13.317
Taakveld overhead	532.720	510.022	22.698
Onvoorzien	26.210	-	26.210
Totaal lasten	2.055.930	2.020.339	35.591
Saldo van baten en lasten	-25.000	10.791	35.791
Mutaties reserves	25.000	25.000	0
Resultaat	0	35.791	35.791

De rekenkamerfunctie is een (sub-)onderdeel van het taakveld bestuur van het BBV. Op dit taakveld zijn de personeelslasten van de directeur/bestuurder en de onderzoekers begroot en verantwoord. Ook de kosten samenhangende met de publicaties zijn hierop geboekt. Alle anders kosten (kosten ondersteunend personeel, overige personeelskosten, huisvestingskosten, ICT-kosten, overige materiële kosten, kapitaallasten) vallen onder het taakveld overhead.

De gerealiseerde overheadkosten zijn ruim € 22.000 (of 4%) lager dan begroot. Dit is grotendeels een gevolg van natuurlijk verloop onder het ondersteunend personeel. Nieuwe medewerkers zijn met een lagere inschaling ingestroomd.

^m Begroting 2018 na de tweede wijziging.

5.4 Balans

Tabel 5.5 – Balans Rekenkamer Metropool Amsterdam

Activa (in €)	31-12-2018	31-12-2017	Passiva (in €)	31-12-2018	31-12-2017
Vaste activa			Eigen vermogen		
Materiële vaste activa			Algemene reserve	275.247	270.000
• huisvesting	192.500	200.000	Bestemmingsreserves	192.500	200.000
• ICT	2.888	0	Nog te bestemmen resultaat	35.791	22.747
Vlottende activa			Vaste schulden		
Liquide middelen	0	0	Kapitaalschuld	-	-
Vorderingen	39.046	56.437			
Overlopende activa	512.902	411.962	Vlottende passiva		
			Bank- girosaldi	-	-
			Overige overlopende passiva	243.798	175.652
Totaal	747.336	668.399	Totaal	747.336	668.399

5.5 Toelichting op de balans per 31 december 2018

ACTIVA

Materiële vaste activa

Investerings tot een bedrag van € 10.000 worden niet geactiveerd, maar in een keer in het jaar van aanschaf als last genomen.

Tabel 5.6 – Overzicht van verloop materiële vaste activa

(in €)	Boekwaarde per 1-1-2018	Investerings 2018	Afschrijving in boekjaar	Boekwaarde per 31-12-2018	Afschrijving (lineair)
Initiële verbouwings- en inrichtingskosten 2015	200.000	0	25.000	175.000	10 jaar (2016-2025)
Vergaderzaal en bilaterale ruimte 2018	0	17.500	0	17.500	7 jaar (2019-2025)
ICT-investeringen	0	2.888	0	2.888	5 jaar (2019-2023)
Totaal	200.000	20.388	25.000	195.388	

De posten uit het overzicht worden hieronder postgewijs toegelicht.

- **Initiële verbouwings- en inrichtingskosten Weesperstraat 105A € 175.000**

De oorspronkelijke investering in de nieuwe huisvestinglocatie, Weesperstraat 105A, 6e verdieping, bedroeg € 250.000. De betreffende huisvesting is begin 2016 in gebruik genomen. Overeenkomstig de duur van het huurcontract wordt deze investering in 10 jaar (lineair) afgeschreven. De dekking van de jaarlijkse afschrijvingskosten vindt plaats vanuit de reserve huisvesting.

- **Vergaderzaal en bilaterale gespreksruimte € 17.500**

Door een herinrichting van het kantoor is in 2018 een extra vergaderruimte gecreëerd. Tevens is door het aanbrengen van glazen deur een werkruimte omgezet in een bilaterale overlegplek. De investeringskosten zijn geactiveerd en zullen in 7 jaar, tot de duur van het huurcontract, worden afgeschreven. De jaarlijkse afschrijvingskosten zullen worden gedekt uit de reserve huisvesting.

- **ICT-investeringen € 2.888**

Voor het vergroten van de effectiviteit van het onderzoeksproces en de bedrijfsvoering is in 2018 een start gemaakt met de aanleg van een eigen ICT-infrastructuur. De daarmee samenhangende investeringen in hard- en software worden overeenkomstig de richtlijnen geactiveerd. Het totale investeringsbedrag wordt begroot op € 50.000. Volgens planning zal in het eerste halfjaar 2019 het eigen ICT-netwerk in gebruik worden genomen. De ICT-investeringen worden in 5 jaar afgeschreven.

Liquide middelen € 0

De rekenkamer heeft op haar naam een bankrekening bij de ING. Het saldo van deze bankrekening bedraagt per 31 december 2018 € 0. Dit is een gevolg van de verplichting tot schatkistbankkieren bij de rijksoverheid. Evenals gemeenten, is de rekenkamer verplicht alle liquide middelen daar te stallen. Vanwege deze verplichting roomt de Treasury-afdeling van de gemeente Amsterdam de bankrekening af of zuivert die aan, waardoor het saldo van de bankrekening op € 0 uitkomt. Als gevolg van die mutaties is er met de gemeente Amsterdam een rekening-courantverhouding ontstaan. Deze post is verantwoord onder Overlopende activa.

Vorderingen € 39.046

De rekenkamer heeft per 31 december 2018 verschillende vorderingen. Allereerst is er een vordering op de gemeenten Amsterdam en Zaanstad vanwege het btw-compensatiefonds. De door de gemeenschappelijke regeling betaalde btw kan bij het btw-compensatiefonds worden verrekenen via de gemeenten Zaanstad en Amsterdam. Om die reden is van Amsterdam € 28.680 van Zaanstad € 2.941 te vorderen. Verder is er een vordering van € 4.821 op de directie Gemeentelijk Vastgoed vanwege de detachering van een medewerker en een vordering van € 2.604 vanwege de inzet van de directeur rekenkamer Amsterdam aan de werkgroep lokale overheden van het ministerie van BZK.

Overlopende activa € 512.902

Rekening-couranthouding met de gemeente Amsterdam is per 31 december 2018 € 512.902. Voor een toelichting wordt verwezen naar de post liquide middelen.

PASSIVA

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit een algemene reserve en een bestemmingsreserve. In het hierna volgende overzicht is het verloop van de reserves gespecificeerd.

Tabel 5.7 – Overzicht van verloop reserves

Reserves (in €)	31-12-2017 vóór resultaat- bestemming	Resultaat- bestemming 2017	1-1-2018 na resultaat- bestemming	Onttrekking/ toevoeging 2018	31-12-2018 vóór resultaat- bestemming
Algemene reserve	270.000	22.747	292.747	-17.500	275.246
Bestemmingsreserve					
• Huisvesting	200.000		200.000	-25.000/ +17.500	192.500
Totaal reserves	470.000	22.747	492.747	-25.000	467.746

- **Algemene reserve**

De algemene reserve is bedoeld voor het opvangen van schommelingen in de uitgaven voor onderzoek. Indien er in de toekomst vanwege extra onderzoeksinspanningen meer kosten worden gemaakt dan de ontvangen jaarlijkse bijdragen, wordt het tekort uit deze reserve gedekt. Voor het opvangen van schommelingen in de uitgaven streeft de rekenkamer ernaar om een algemene reserve aan te houden van maximaal 15% van de te ontvangen jaarlijkse bijdragen. De reserve vóór resultaatbestemming bedraagt € 275.247. Dit is circa 13,6% van de te ontvangen jaarlijkse bijdragen.

- **Reserve Huisvesting**

Per 4 januari 2016 is de nieuwe locatie Weesperstraat 105A, 6e verdieping, in gebruik genomen. Om de (her-)inrichtings-, verbouwings- en overige daarmee samenhangende kosten met eigen middelen te kunnen realiseren is een specifieke bestemmingsreserve gevormd. In 2018 is, in overeenstemming met het afschrijvingsplan, voor de derde keer € 25.000 aan deze reserve onttrokken. Tevens is € 17.500 ten laste van de algemene reserve aan deze reserve toegevoegd. Dit bedrag is bestemd voor de financiële dekking van de afschrijvingslasten samenhangende met de in 2018 gedane investering in het creëren van een extra vergaderzaal en een bilaterale gespreksruimte.

Nog te bestemmen resultaat

In 2018 is een financieel resultaat, na mutaties in de reserves, gerealiseerd van € 35.791. Voor een toelichting op het Nog te bestemmen resultaat wordt korthedshalve verwezen

naar het onderdeel Resultaatbestemming zoals die is opgenomen onder Overige gegevens van de jaarrekening.

Overlopende passiva

Deze post heeft betrekking op kosten die per 31 december 2018 nog moesten worden betaald maar wel betrekking hebben op het boekjaar 2018. Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

Nog aan Amsterdam te betalen loonkosten december 2018	€ 152.202
Nog door Amsterdam in rekening te brengen kosten voor verleende diensten ICT, financiële administratie en personeelszaken	€ 66.138
Nog in rekening te brengen OZB-belasting 2015 tot en met 2018 (schatting)	€ 8.800
Overige nog te betalen inkoopfacturen aan derden	€ <u>16.658</u>
Totaal	€ 243.798

5.6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De belangrijke financiële verplichtingen waaraan de rekenkamer is gebonden en die niet in de balans zijn opgenomen, zijn als volgt toe te lichten.

Huurcontracten

De rekenkamer huurt vanaf 15 september 2015 kantoorruimte op de 6e verdieping van de Weesperstraat (105A). De huursom bedraagt € 132.000 op jaarbasis (exclusief servicekosten). Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd. Het huurcontract loopt tot 14 september 2025.

Accountantskosten

De accountantskosten 2018 voor de controle van de jaarrekening bedragen € 6.900 exclusief BTW. Overeenkomstig de verantwoordingsystematiek van de gemeente Amsterdam worden deze kosten verantwoord in het jaar van betaling.

Vakantiedagen

Aan de vakantiedagen die eind 2018 nog niet zijn opgenomen, is een waarde toe te kennen van ruim € 71.000.

Overig

Wachtgeldverplichtingen

De rekenkamer heeft ultimo 2018 geen WW- of andersoortige verplichtingen jegens (ex-)medewerkers.

Creditcards en garanties

De rekenkamer beschikt niet over creditcards en heeft geen garanties verstrekt. Wel hebben de directeur/bestuurder en de medewerkers, overeenkomstig de bij de gemeente Amsterdam in 2015 ingevoerde regeling, een NS-Business Card voor het maken van dienstreizen met het openbaar vervoer.

6 Overige gegevens van de jaarrekening

Vaststelling jaarverslag en resultaatbestemming

Op grond van artikel 34 lid 3 van de Wet Gemeenschappelijke regeling dient het bestuur van de gemeenschappelijke regeling de jaarrekening vast te stellen. De vastgestelde jaarrekening wordt aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten ter kennisname gezonden. Tevens ontvangt de provincie deze vastgestelde jaarrekening.

Alvorens de directeur / het bestuur van de gemeenschappelijke regeling besluit de jaarrekening vast te stellen, wordt de jaarrekening besproken in het Overlegorgaan RMA, waarin vertegenwoordigers van de gemeenteraden van beide deelnemende gemeenten zitting hebben.

Het bestuur van de RMA heeft het jaarverslag 2018 na bespreking in het Overlegorgaan RMA van 6 juni 2019 vastgesteld. Tevens is daarbij besloten om het resultaat 2018 van € 35.791 toe te voegen aan de algemene reserve. Daarnaast is besloten om ten laste van de algemene bestemmingsreserve een bestemmingsreserve ICT te vormen van € 50.000.

Toelichting op de toevoeging van € 35.791 aan de algemene reserve

Om schommelingen tussen de jaarlijkse onderzoeksuitgaven te kunnen opvangen is een algemene reserve in het leven geroepen. Indien er in de toekomst een tekort ontstaat vanwege extra onderzoeksinspanningen, kan dat tekort uit deze reserve worden gedekt. De rekenkamer heeft in overleg met de accountant als richtlijn voor het maximum voor de algemene reserve een percentage vastgesteld van circa 15% van de jaarlijkse gemeentelijke bijdragen. Dit percentage is goedgekeurd door het Overlegorgaan RMA. Door € 35.791 toe te voegen aan de algemene reserve komt deze uit op circa € 311.000 oftewel circa 15,4% van de jaarlijkse bijdragen.ⁿ

Toelichting op de vorming van een bestemmingsreserve ICT van € 50.000

De rekenkamer heeft als beleid om bestemmingsreserves te vormen voor de dekking van afschrijvingskosten van investeringen. Eind 2018 is de rekenkamer gestart met het verbeteren van de ICT-infrastructuur. In de eerste helft 2019 zal het investeringsproject worden afgerond. Besloten is om ten laste van de algemene reserve een reserve ICT te vormen van € 50.000 voor de toekomstige afschrijvingskosten van de aan te schaffen hard- en software. Na onttrekking van de € 50.000 heeft de algemene reserve nog een stand van € 261.000 oftewel 12,9% van de jaarlijkse bijdrage. Deze omvang is voldoende om eventuele toekomstige tekorten zelf te kunnen opvangen.

ⁿ De reservemiddelen zijn in formele zin eigendom van de gemeenten omdat de gemeenschappelijke rekenkamer geen rechtspersoonlijkheid bezit.

Aan het bestuur van de
Gemeenschappelijke Regeling
Rekenkamer Metropool Amsterdam

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Entrada 303
Postbus 94124
1090 GC Amsterdam

T: +31 (0)20 644 28 40
F: +31 (0)20 646 35 07

amsterdam@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Gemeenschappelijke Regeling Rekenkamer Metropool Amsterdam (hierna RMA) te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018 als van de activa en passiva van de RMA op 31 december 2018 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (hierna BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder gemeentelijke verordeningen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de winst- en verliesrekening over 2018;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
4. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de RMA zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 20.537, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1 % en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2018. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de relevante vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**Verantwoordelijkheden van het algemeen en dagelijks bestuur voor de jaarrekening**

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 3 juni 2019

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

was getekend

drs. E.C.J. Moens RA
Partner Audit